

11 de setembre: LA DERROTA MÉS CELEBRADA

El Museu d'Història de Catalunya recupera la memòria de totes les Diades

SÍLVIA MARIMON Barcelona

11 DE SETEMBRE

La derrota Més celebrada

300 Onzes de Setembre. 1714-2014 recorre des de l'escenari del setge i la repressió fins a l'última Diada, quan es va celebrar la Via Catalana. L'exposició, amb un disseny museogràfic atractiu i visual, que inclou documentació i imatges inèdites però poc text, explica els motius pels quals, 300 anys després del 1714, es continua rememorant la derrota. "És un relat diferent, en què el fil és la memòria", destaca el director del Museu d'Història de Catalunya, Agustí Alcoberro. L'equip de l'exposició ha dedicat 2 anys a documentar-se i a reunir els 200 objectes que s'hi poden veure, molts dels quals ocults fins ara. Amb un pressupost de 460.000 euros, 300 Onzes de Setembre és una de les activitats destacades del Tricentenari organitzat per la Generalitat.

La profecia del frare caputxí Manel Soler en el dietari anomenat "Llibre d'òbits de religiosos i altres coses curioses succeïdes a Barcelona del 6 de juny de 1691 fins al 5 de maig de 1775".

Els dietaris personals permeten una reconstrucció minuciosa

"Lo foc que esta nit se à disparat tant de la plaça com dels enemichs es cosa que pasma, [...]. Lo estrago no's pot dir, però de vuy a 300 anys se'n recordarà", escrivia el frare caputxí **Manel Soler**, el maig del 1714.

Les bombes no deixaven de caure en una Barcelona que feia mesos que estava assetjada. L'exposició comença precisament amb les paraules profètiques de Soler i amb diferents documents que constaten l'afany perquè quedés testimoni escrit de tot el que va succeir. *"Hi ha molts dietaris personals que permeten una reconstrucció minuciosa dels fets",* detalla el comissari Enric Pujol. Un d'ells és el *"Llibre d'òbits de religiosos i altres coses curioses succeïdes a Barcelona del 6 de juny de 1691 fins al 5 de maig de 1775"* del frare Soler.

L'altre és un dels documents més consultats sobre la guerra: les Narraciones històriques de **Francesc Castellví**, escrites a Viena. "Castellví era del bàndol austriacista, però el seu relat és molt ponderat, es documenten i contrasten les fonts, cosa força inèdita a l'època", explica

Pujol. Malgrat la repressió, textos com el de Via fora els adormits ; Record de l'aliança, que reivindicava una república lliure de Catalunya, i Enfermedad crónica y peligrosa de los reinos de España y de las Indias (1741), constaten que la lluita continuava.

"Ciudadella o mort!"

Fins que els Borbons no van marxar, no va caure la fortalesa

Poc després del final de la guerra es va instaurar, el 16 de gener del 1716, el Decret de Nova Planta, que va establir un poder absolutista. Es va construir la Ciudadella i es van enderrocar cases amb la promesa que s'indemnitzarien els propietaris. La indemnització mai va arribar i els veïns no van ser reubicats al nou barri de la Barceloneta fins tres dècades més tard. Durant més d'un segle va ser un record molt visible de la repressió. El 1841 es va intentar enderrocar la fortalesa. La van ocupar els batallons de la Milícia Nacional al crit de "Ciudadella o mort!" Barcelona, però, va ser ocupada militarment i els ciutadans obligats a reconstruir les muralles. Va ser amb el general Joan Prim, amb la Revolució de Setembre del 1868, que es va iniciar l'enderroc. Entre els documents, hi ha un encàrrec que es va fer a Víctor Balaguer: una llista de noms de nous carrers, entre els quals hi ha el de Casanova i el de Villarroel, dos herois de la Guerra de Successió. Al segle XIX la literatura, la poesia i el teatre recorden els fets. Entre ells, Nit de sang (1866) de Jacint Verdager i el drama Els segadors de Frederic Soler.

Els primers 11 de setembre

Misses a Santa Maria del Mar i ofrenes florals a Casanova

El 1886 es va celebrar la primera missa amb motiu de l'11 de setembre a Santa Maria del Mar, al costat del fossar de les Moreres, on són enterrats els defensors de Barcelona. El museu ha rescatat una invitació a la missa. Pocs anys després, el 1894, petits grups de ciutadans van començar a fer ofrenes a l'estàtua de Casanova. Les fotografies constaten que posar una ofrena a Casanova podia ser perillós: en una imatge es pot veure com un guàrdia pren nota dels noms dels manifestants. "A l'actual passeig Lluís Companys hi havia diferents estàtues de prohoms, com Guifré el Pilós, però és l'estàtua d'un Casanova agònic la que suscita interès popular, la gent comença a fer-li ofrenes de manera espontània", relata Pujol. "Al principi eren celebracions minoritàries, però la repressió va provocar l'efecte contrari que buscaven els diferents governs i, de manera transversal, des de burgesos fins a classes populars, es van anar sumant a les ofrenes",

afegeix. No és, però, fins al 1901 que la celebració va prendre un gran impuls. El 1905 va ser la primera vegada que les forces catalanistes van celebrar la Diada conjuntament.

La Diada republicana

Una societat convençuda que l'autogovern era irreversible

La Diada del 1931 va ser eufòrica. S'acabava d'aprovar, a Catalunya, l'Estatut de Núria. L'any següent Francesc Macià afirmava que les competències del govern català "serien ampliadament legalment a mesura que ho exigeixin les nostres necessitats". En una imatge del setmanari satíric de L'Esquella de la Torratxa es pot veure Macià abraçat a l'estàtua de Casanova. El president català afirmava que, a través de la ràdio, l'esperit de Casanova arribaria a totes les llars. Durant la Guerra Civil les ofrenes van ser substituïdes per campanyes de recollides de donatius. I per primera vegada, davant l'estàtua, van desfilar unitats de l'exèrcit.

Trets per una senyera

'Els segadors' des d'una habitació de l'Hotel Duval de Barcelona

"La victòria de Franco, a Catalunya, va suposar un intent de genocidi identitari", destaca Pujol. L'escultura de Casanova va ser retirada de la via pública el 1939. Qualsevol manifestació era castigada. Però les reivindicacions persistien. L'11 de setembre del 1944, un grup de militants del Front Nacional de Catalunya van aconseguir penjar una senyera de vuit metres de llarg per tres i mig d'ample a la torre de Sant Jaume del telefèric del port de Barcelona. Per retirar-la, es van requerir els serveis del cos de bombers. L'any següent els membres del Front van enganxar cartells i la policia va respondre-hi amb trets. Una de les bales va matar Josep Corbella. En aquest espai de l'exposició, en què s'encaren un bust de Franco i una fotografia de Companys, hi ha també una multa per manifestar-se de mil pessetes datada del 1964 a nom de Joan Ballester. Els del Front, però, no defallien. El 1971 van instal·lar un altaveu en una finestra de l'Hotel Duval, i van emetre una gravació d'Els segadors.

La Diada del milió

El 1976 es va fer la primera celebració després de la dictadura

A l'exposició es pot veure per primera vegada un documental inèdit.

Està dedicat a la primera manifestació de la democràcia, celebrada el 1976 a Sant Boi. El documental no només relata com va ser la manifestació, sinó que també recorda les víctimes del franquisme i detalla el ressò a la premsa d'aquell Onze de Setembre. Televisió Espanyola, per exemple, afirmava que no havia tingut gens d'èxit de convocatòria. No en mostrava cap imatge. L'Onze de Setembre del 1977 va passar a la història com la Diada del milió de persones. Poc després, el 29 de setembre, es restablia la Generalitat i a l'octubre tornava Josep Tarradellas. L'exposició continua amb les manifestacions i reivindicacions de la dècada dels 80 i 90 i acaba amb la Diada de l'11 de setembre passat.